

Participatienetwerk Zeeland

Een gezamenlijke zoektocht
naar een kompas voor
burgerparticipatie

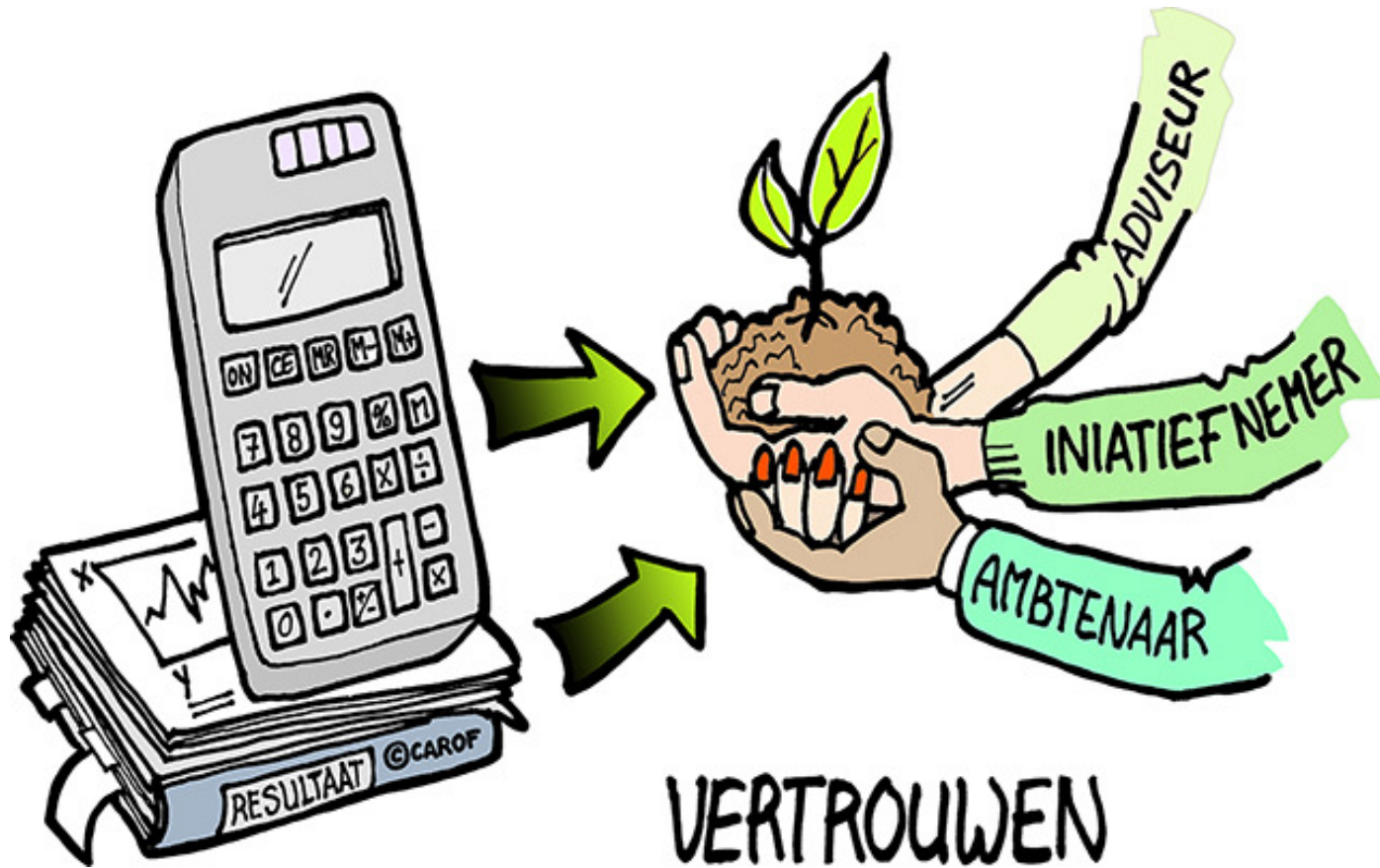
LOGBOEK HOOFDSTUK

- Samen leven, samen werken. Een mini-symposium vóór vertrek!
- Wij dagen je uit! Over Right to Challenge, het uitdaagrecht als participatie instrument.
- 'Anders denken, anders organiseren'. Werken vanuit de bedoeling met Wouter Hart.
- Startbijeenkomst intervisie overheidsparticipatie/burgerparticipatie met Patrick Platschorre.
- **'Vertrouwen om mee te doen?' met Monique Kremer. (Standplaats Zeeland).**
- 'Dilemma's bij actief burgerschap': waar lopen professionals en vrijwilligers tegenaan? Met Monique Kremer.
- Zomernetwerkbijeenkomst met Stefanie Couwenberg.
- 'Jongeren & inclusie': iedereen doet mee!

10 november 2021

Vertrouwen om mee te doen? met Monique Kremer

Logboek 10 november 2021 'VERTROUWEN OM MEE TE DOEN?' met Monique Kremer (Standplaats Zeeland)

We leggen aan bij het thema 'Vertrouwen'. De haven is Middelburg, bij de Zeeuwse Bibliotheek (ZB). Om corona te vermijden organiseren we de bijeenkomst half live, half digitaal. Een paar - geteste - mensen praten live met elkaar en de andere deelnemers kijken en luisteren digitaal. Zij praten mee via de chat.

De bijeenkomst maakt onderdeel uit van 'Standplaats Zeeland', een initiatief van de Zeeuwse Bibliotheek waarbij elk jaar prominente Nederlanders worden uitgenodigd om enkele dagen naar Zeeland te komen en gesprekken te voeren over de thema's waar zij mee bezig zijn. In 2021 was dat [bijzonder hoogleraar Actief Burgerschap Monique Kremer](#). Monique doet vooral onderzoek naar hoe scheidslijnen in de samenleving kleiner kunnen worden.

Naast Monique zijn er drie Zeeuwse initiatieven aan boord, die vertellen waar ze aan werken. Luna van Surf & Durf uit Domburg, Wim van Wijkcentrum De Burgerij uit Vlissingen en Ron van de Werkgroep Ondersteuning Vluchtelingen Vogelwaard. Omroep Zeeland had van elk initiatief een filmpje gemaakt dat was uitgezonden in de rubriek 'Trots op Zeeland'. De filmpjes vertonen we als introductie. En Monique gaat met de initiatiefnemers Ron, Wim en Luna in gesprek.

De gesprekken gaan over de trots die Luna, Wim en Ron voelen voor hun bijdrage aan de Zeeuwse samenleving, maar ook over de obstakels die zij tegenkomen. Vaak merken ze een gebrek aan vertrouwen, hapert de samenwerking, komt verbinding niet of moeizaam tot stand en gaat het met de communicatie tussen hun initiatief en overheden en organisaties ook niet al te best. Op die vlakken valt er nog een wereld te winnen.

We noteren verschillende obstakels, en krijgen tips en leerpunten.

Surf & Durf

Dit initiatief wil graag méér kinderen helpen. Maar voor een initiatiefnemer is het lastig om te weten te komen wie je moet benaderen. Luna heeft behoefte aan richtingaanwijzers. 'Andere werelden' zijn voor een initiatiefnemer vaak onbekend, want je focust je op jÓuw organisatie, op jÓuw doelen. Luna vraagt om iemand die de weg wijst en die vertrouwen in hen heeft.

- Kijk naar hoe andere gelijksoortige initiatieven zich ontwikkelen. Er zijn meer surf & durf-initiatieven. Die zijn wel internationaal met elkaar verbonden, maar de regels, die verschillen per gemeente.
- Dit initiatief zou landelijk kunnen worden uitgebreid, maar het past niet in de hokjes waar zorgverzekeraars en gemeenten zich aan houden. Daarom loopt het gevaar om tussen wal en schip te vallen.
- Zoom in op sociaal ondernemerschap en breng in beeld of het ook samen met andere partijen kan. Dit gaat over netwerken en samenwerken. Dat thema gaan we uitdiepen als we op 14 juli 2022 bij Stefanie Couwenberg aankomen.
- Stap gerust naar een wethouder, maar kijk eerst of dat wel nodig is. Denk na: moet en wil je wel naar een overheid? Er zijn ook andere partners.
- Kijk of je de zorgverzekeraar kunt benaderen. Zeker interessant, omdat de gemeenten decentraliseren en bezuinigen.
  - Oriënteer je op meer thema's naast surftherapie. Bijvoorbeeld welzijn, en vooral jeugdzorg, preventie en sport.
  - Benadruk je laagdrempeligheid. De stap naar de zorg is immers vaak groot.
  - En kijk eens naar de geschiedenis van muziektherapie, er is ook veel tijd en energie nodig geweest om dat te professionaliseren. Achterhaal hoe zich dat heeft ontwikkeld en waardoor het daar is gelukt?

De Werkgroep Vogelwaarde.

Ron van de werkgroep vertelt hoe het oorspronkelijke initiatief van hulp aan een nieuwe groep statushouders in het dorp doorgroeide naar een complete formulierenbrigade. De oorspronkelijke bevlogen 'doeners' zijn een soort schrijf- invul- uitleg- en administratiebrigade geworden. Want brieven en formulieren zijn onbegrijpelijk, contact opnemen met de instanties is lastig. Ze hebben wel ideeën over hoe dit kan verbeteren.

- De laagdrempeligheid kan worden vergroot door zÉlf een plek te organiseren in het dorp, en dit niet over te laten aan de gemeente en organisaties. Een soort loket, waar vragen beantwoord kunnen worden, niet alleen vragen van vluchtelingen.

- Om laagdrempelig te blijven mogen mensen tot nu toe al hun vragen appen naar de leden van de werkgroep, maar dat is geen blijvende oplossing.
  - Er ligt een aanvraag bij de gemeente voor zo'n loket. Het hoeft niet zo moeilijk te zijn: 1 dagdeel per week, een laptop en een printer. Dan kan de vrijwilliger ook eens rust nemen.
  - Daar kunnen we dan ook een taalcafé bij organiseren.
  - Monique vindt echter dat vrijwilligers juist dágelijkse dingen moeten doen, geen formulieren invullen.
- De werkgroep heeft het moeilijk met de privacywetgeving. Die wordt overal verschillend uitgelegd en toegepast. Het zou voor de initiatiefnemers gemakkelijker werken als zij konden beschikken over de persoonsgegevens van de cliënten: dan kunnen zij formulieren invullen.
  - Monique stelt vraagtekens bij toegang tot DigiD; het conflicteert met de privacy van mensen.
  - Als vrijwilligersorganisatie moet je voorzichtig zijn met administratieve adviezen en het invullen van formulieren
  - Want wie is verantwoordelijk als het misloopt en toeslagen terug moeten worden betaald?
- De brieven die de mensen van instanties krijgen zijn te moeilijk. Ook Nederlanders begrijpen die niet goed. Een oproep om eenvoudiger taal te schrijven en formulieren simpeler te maken. B1 niveau is voor veel mensen al te hoog!
  - Een tip: maak een lezerspanel dat meeleeft als je formulieren en brieven begrijpelijker wil schrijven.
- Aanvragen moeten telkens opnieuw worden gedaan. Dat zou ook anders kunnen.
- Zorg dat statushouders geen vrijstelling meer krijgen voor hun inburgering. Veel statushouders in Vogelwaarde hebben vrijstelling gekregen van hun inburgeringsexamen. Dat betekent dat ze vrijwel geen Nederlands kunnen. Dus bij vrijwel elke officiële brief nemen zij contact op met de werkgroep. En die wil wel helpen, maar op die manier worden deze mensen nooit zelfstandig.
  - Maak de inburgeringslessen minder vrijblijvend. De werkgroep ziet dat mensen die hun huiswerk wél maken, wél slagen. Loop als organisatie of opdrachtgever eens mee bij die lessen, dan zie je hoe die worden gegeven. Dus zet meer druk op de instanties én op de statushouders.
  - Statushouders weten heel goed welke regelingen er zijn, wanneer er geld te 'halen' is, maar zorg er voor – dat hoort bij inburgering - dat zij ook weten waarom die regelingen er zijn.

Die inburgering, weet Monique, daar is de overheid momenteel hard mee bezig. Er is een 'zelfredzaamheidsroute' voor inburgeraars in ontwikkeling met extra aandacht voor zelfredzaamheid; de weg vinden en ook weten hoe de verzorgingsstaat werkt. Monique geeft aan dat de overheid ook goed naar de regelingen moet gaan kijken. Met welke intentie worden regelingen in het leven geroepen? Zo komen we in dit gesprek vanzelf terug bij de oproep van Wouter Hart: kijk naar de intentie achter regelingen. Maak ze vanuit 'de bedoeling'!

Wijkcentrum de Burgerij

Wim van de Burgerij is trots op deze organisatie met 40 vrijwilligers. Maar soms is het afzien. Je deelt je zorgen met 40 vrijwilligers, maar als er een probleem is, hoop je dat de instanties die je nodig hebt, naast je staan, niet tegenover je. Een voorbeeld. De Burgerij wil graag indicatieloze dagbesteding aanbieden. Goed idee zegt de gemeente, maar de instanties zien je als concurrent. Het gesprek stopt, het traject wordt stroperig. Het doel is interessant en boeiend genoeg om om de tafel te gaan en het te regelen. Dus we houden vol. En misschien komen we er dan samen achter dat het níét kan, maar dan heb je wél een antwoord.

- Overheid en instellingen hebben vaak een afwachtende houding. Dat vreet energie, vooral bij initiatiefnemers.
- Als iemand met een probleem komt, ga er náást staan. Niet verdedigend, altijd denken dat het om geld gaat. Een probleem draait daar vaak helemaal niet om.
- Wie durft er ja te zeggen en wie durft er nee te zeggen? Gemeenten, wees eerlijk, als het niets gaat worden, zeg dat eerlijk.
- Alledaagse aandacht? Wim vertelt over het 'Jong en oud, samen Goud'- project bij de Burgerij. Dat project wil ervoor zorgen dat meer jongeren samen komen met ouderen. Tegen bijvoorbeeld eenzaamheid. Van het Oranje Fonds heeft De Burgerij geld gekregen waarvan ze iemand hebben aangenomen die dit project gaat draaien.
  - Monique: jongeren zijn ook vaak eenzaam, net als veel ouderen, maar zij hebben andere behoeftes. Ga dus op zoek naar de behoeftes van alle deelnemers. En zoek andere benaderingen. Bijvoorbeeld niet elke maand, geen vast tijdstip, niet 10 jaar lang...

Wim tipt: Als een initiatiefnemer bij je komt met een idee of een verzoek, kijk goed naar de vraag. Leg je ogen en oren in de wijk, kijk wat daar gebeurt! En ... als iets niet lukt, eerlijk zijn. Er zijn veel helpende organisaties zoals KNHM-Foundation, VSB-fonds, enz.

Bij deze praktijkvoorbeelden; wat vindt Monique opvallend?

1. Het thema vrijwilligers. Het gaat steeds om vrijwilligerswerk, maar je vraagt je vaak af, waarom wordt dit niet betaald. Sommige taken die de overheid zouden moeten betalen, worden nu door vrijwilligers gedaan. Als de overheid dit zou organiseren, zou dat vrijwilligers helpen om weer gewoon vrijwilligers te zijn.
2. Het vertrouwen, specifiek het vertrouwen in inwoners. Het vertrouwen van inwoners in de óverheid is altijd hoog geweest in Nederland. Momenteel wat minder, maar het was altijd vrij hoog. Laten we nu eens kijken naar hoe het staat het met vertrouwen van de overheid in de ínwoners. Dus: stelt de overheid eigenlijk wel vertrouwen in haar inwoners? Als ambtenaar en bestuurder ben je bezig met het algemeen belang, je moet je verantwoorden. Oké, maar dat hoeft je toch niet te beletten om het gesprek aan te gaan? Inwoners zijn toch niet alleen bezig met eigenbelang? Maar dan geef je de inwoner of de initiatiefnemer vertrouwen, en dan merk je dat het probleem met 'vertrouwen' vooral een probleem met de 'baas'! Want die wil efficiëntie, effectiviteit, statistieken, monitoring, verantwoording, enz. We zien dat we zo langzamerhand een accountancysamenleving hebben, die wordt geleid door wantrouwen. En wij: wij zijn toe aan een systeem waarin wantrouwen minder leidend is!
3. De attente plekken – de alledaagse attentheid. We willen – als voorbeeld – eenzaamheid bestrijden. Maar we kunnen daar niet iedereen voor gaan betalen. Dus het is mooi als veel vrijwilligers zich daarvoor inzetten. Maar, behalve naar mensen, kun je ook kijken naar *plekken*. Die plekken zijn er al. Die fungeren als plek waar je terecht kunt, of waar je minder eenzaam kunt zijn. Monique noemt dat 'attente plekken'. Zoals bibliotheken. In de strijd tegen eenzaamheid zijn meer, en dus ook nieuwe attente plekken nodig. Op welke plekken komen mensen sowieso al samen. Bij de kringloopwinkel? De Hema? Monique is benieuwd of je ook attente plekken kunt vinden voor bijvoorbeeld jongeren. Surf & Durf is zo'n ontmoetingsplek – voor kinderen, voor de ouders, voor de vrijwilligers. Daar gebeuren extra dingen, niet alleen therapie. Daar kun je op voortbouwen. Ron verzucht: vroeger had elk dorp een parochiehuis waar alles kon. Dat is allemaal weg. Nu is er een JOP, maar als er overlast is worden ze weggejaagd. Maar – zegt Ron - de meeste jongeren deugen, dus ga met hen praten en zorg dat ze een fatsoenlijke plek hebben. Ja, misschien heb je dan een extra jongerenwerker nodig die gaat praten, luisteren, zoeken en verbinden. Een deelnemer vat de discussie samen: het draait allemaal om '[Hoor me, zie me en neem me serieus!](#)'

4. De aandacht voor impact. Het is goed om na te denken welke dingen je doet en wat je wilt bereiken. Maar met eisen sla je initiatieven dood. Dus impact meten? Belangrijkst is dat je weet voor wie je het doet, en of je de mensen er blij mee maakt. Laat zien wie je blij maakt. En dat is vaak niet alleen de oorspronkelijke doelgroep, maar een hele cirkel om hen heen. Laat dat zien.
5. Het thema statushouders: dit is een van de splijtzwammen in de samenleving. Sommige mensen vinden het ingewikkeld om mee om te gaan en andere mensen zetten zich er juist heel erg voor in.
  - Ontmoeting is belangrijk. Dan krijg je inlevingsvermogen voor anderen die anders zijn dan jij. Laat zien dat je door verbindingen te leggen de scheidslijnen weg kunt halen.
  - Uitnodigen? Vragen aan anderen om 'te komen'? Nee. Leg contact tussen mensen. Pas dan ontstaat een verbinding. En professionals en vrijwilligers kunnen elkaar versterken bij het maken van contact en het leggen van verbindingen.

Om ons nieuwe kompas goed in te richten gaan we ons binnenkort nogmaals buigen over 'vertrouwen' en de dilemma's die we tegenkomen. Ook de begrippen 'samenwerken' en 'netwerken' willen we nog meer uitdiepen.

Monique Kremer

Monique is bijzonder hoogleraar Actief Burgerschap aan de Universiteit van Amsterdam en voorzitter van de Adviesraad Migratie (ACVZ), lid van de raad van toezicht van het Verwey-Jonker Instituut en de raad van advies van het UWV Werkbedrijf. Als senior wetenschappelijk medewerker werkte ze mee aan talloze rapporten bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

Monique is vooral geïnteresseerd in wat kraakt en schuurt in de samenleving. Ze doet vooral onderzoek naar hoe scheidslijnen kleiner kunnen worden (tussen kort en langopgeleiden, tussen mensen met en zonder migratieachtergrond etc.), dus naar de inclusieve samenleving, zowel in de buurt als op het werk. Haar oratie had als thema 'een verbindende samenleving'. Monique is geïnteresseerd in hoe voorkomen wordt dat scheidslijnen tussen mensen zich verdiepen. Ze kijkt daarvoor naar de wijk. Op wat voor manier kunnen burgers elkaar ontmoeten, in de moestuin, bibliotheek of de winkel. Dat gaat niet altijd vanzelf. Wie moeten daarbij helpen? Sociale professionals waarschijnlijk, én burgers zelf. Maar ook op het werk moeten we kijken. Hoe kunnen we zorgen dat iedereen mee kan doen op de arbeidsmarkt? Burgers – als collega's – en werkgevers hebben daarin een rol te spelen.

Luna, Ron en Wim. Drie initiatiefnemers die de knelpunten uit hun initiatief met ons wilden delen.

Samen op zoek naar oplossingen. PNZ kan misschien helpen en meteen ervaring opdoen met wat we onderweg al leerden. Een soort project-in-project. Van de drie projecten zijn door Omroep Zeeland filmpjes gemaakt en uitgezonden in de serie: 'Trots op Zeeland'.

Surf & Durf **Luna van Surf & Durf (Domburg)**

Surf & Durf biedt therapie aan per jaar ca. 40 kinderen met sociale en emotionele moeilijkheden de mogelijkheid zelfvertrouwen en innerlijke kracht te ervaren door te golfsurfen. De vrijwilligers zijn psychomotorisch therapeut (professionals). Spelenderwijs staan de begeleiders samen met de deelnemers stil bij persoonlijke individuele leerdoelen, waardoor succeservaringen op een natuurlijke manier tot stand komen. Vervolgens kunnen kinderen blijven surfen bij de Surf & Durf-club. Onderzoek toont aan dat de prikkels van de zee en de natuurlijke omgeving in combinatie met de balans op een surfboard zorgen voor rust, plezier en concentratie. Persoonlijke doelen en ervaringen kunnen gericht zijn op het vergroten van contactuele vaardigheden, verbeteren van lichaamsbewustzijn en het ervaren van ontspanning. Alles draagt bij aan een groter vertrouwen in jezelf en een groei op de golven!

De problematiek die tijdens de presentatie aan de orde komt

Er is behoefte aan erkenning van hun aanbod door jeugdzorgorganisaties en bij de Zeeuwse gemeenten. De professionele begeleiding wordt nu aangeboden door vrijwilligers. Moet dat zo blijven? Ze willen graag doorgroeien tot een professionele maatschappelijke organisatie, waardoor de cliënten aanspraak kunnen maken op hun PCB. Maar hoe organiseer je dat? Wie en wat heeft Surf& Durf nodig?

Ron de Kort van Werkgroep Ondersteuning Vluchtelingen Vogelwaarde.

Sinds een jaar of 6 organiseert een kleine groep mensen in Vogelwaarde dit sociaal netwerk rond een 8-tal Eritrese en Syrische gezinnen – statushouders- in Vogelwaarde. Het gaat vooral om de mensen die het zonder inburgeringsdiploma moeten zien te rooien. Daar moet wel dringend iets aan worden gedaan. Het netwerk blijkt ook steeds meer nodig voor autochtone dorpsgenoten. De werkgroep signaleert meerdere problemen, maar vooral de grote druk op de vrijwilligers en op de statushouders, die telkens bang blijven dat ze iets niet goed doen. Want elke brief, van welke instantie ook, veroorzaakt onrust.

De werkgroep werkt aan meerdere oplossingen, kan het niet alleen en legt de volgende thema's bij ons op tafel:

1. Het dorp heeft een plek nodig waar steun wordt georganiseerd (voor alle inwoners die dat nodig hebben - soort formulierensteunpunt). Dit geeft minder werkdruk doordat de werklast wordt verdeeld.
2. Overheden en instanties, schrijf brieven en formulieren in begrijpelijke taal. Zodat de mensen die kunnen lezen een brief ook kunnen begrijpen.
3. Maak voor herhalingsaanvragen een verkorte versie, zodat je niet weer alles opnieuw hoeft te vragen en te laten aanleveren.
4. Een eenduidige uitvoering van privacywetgeving AVG is nodig.
5. De juiste (gemeente)ambtenaar te pakken krijgen is een uitdaging.
6. Overal zoeken personen, afdelingen en instanties nog te vaak vanuit het eigen perspectief naar oplossingen. Hef 'grenzen op'. Zorg dat instanties – zoals de IND – bereikbaar zijn. In Zeeuws-Vlaanderen zijn veel mensen aangewezen op diensten vanuit België. Dat maakt alles nóg ingewikkelder.

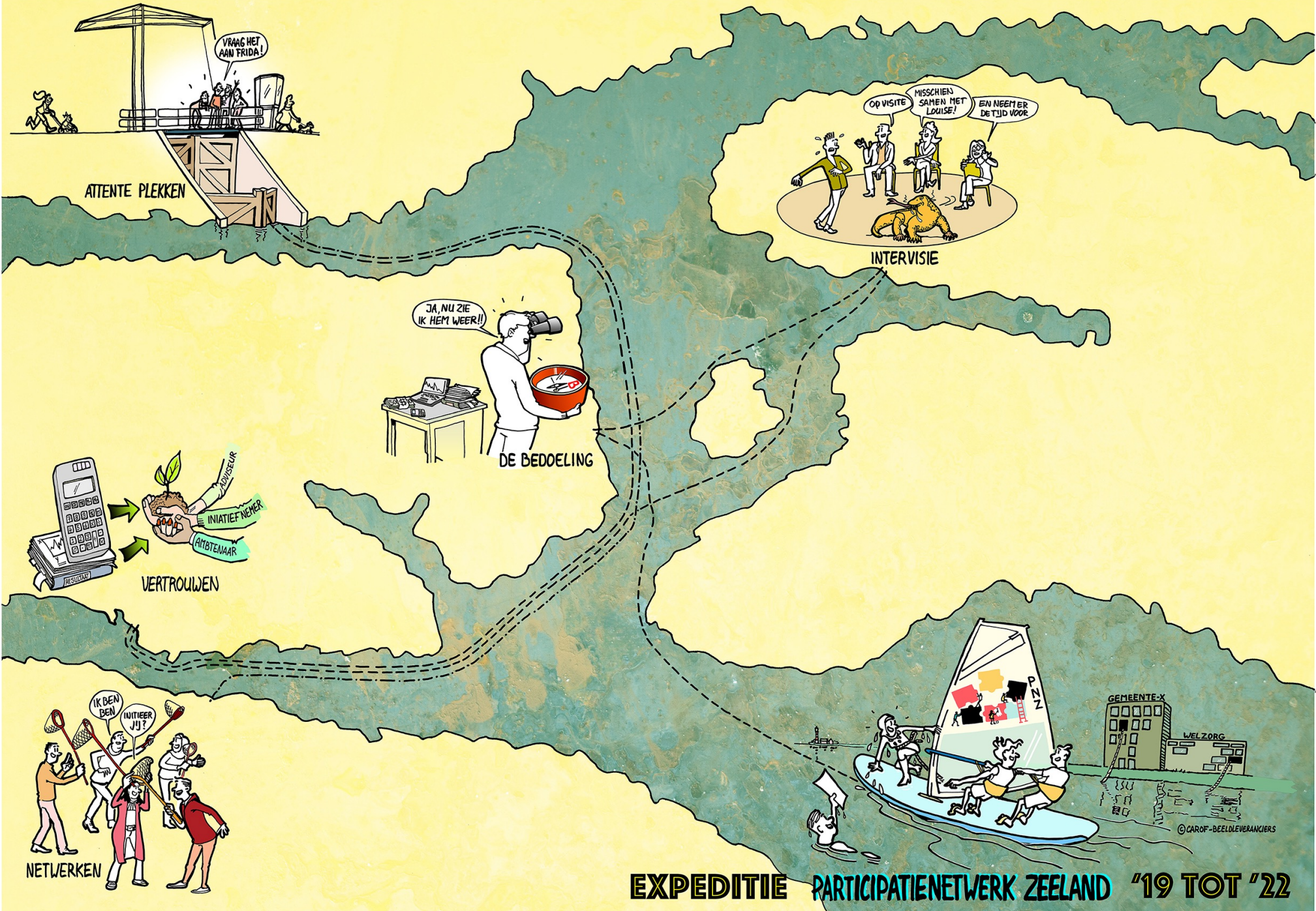
Wim Meulmeester van Wijkcentrum De Burgerij in Pauwenburg – Vlissingen.

Visie/missie: mensen hebben behoefte aan sociaal contact met de directe omgeving.

Aandacht en gelegenheid tot persoonlijke ontplooiing zijn daarbij wezenlijk. Daarom worden bij Wijkcentrum De Burgerij voorzieningen gecreëerd waarbij vier begrippen centraal staan: laagdrempeligheid, thuisgevoel, ontmoeting en verbinding.

- Laagdrempelig: in principe is iedereen welkom. We streven ernaar dat Pauwenburgers het wijkcentrum als een 'thuis' ervaren. Gestreefd wordt naar een goede sfeer waarin gastvrijheid en betrokkenheid centraal staan.
- Thuisgevoel: wanneer je jezelf ergens thuis voelt zal je je voor jouw plek meer verantwoordelijk dragen. Daarbij past ook inspraak; wijkbewoners worden uitgenodigd mee te denken en mee te beslissen over zaken die voor hen van belang zijn in het wijkcentrum. Om het thuisgevoel te benadrukken, streven we naar een gezellige en verzorgde omgeving.
- Ontmoeting en verbinding: Het is een bekend gegeven dat eenzaamheid toeneemt, er meer alleenstaanden en ouderen zijn en bevolkingsgroepen van elkaar dreigen te vervreemden onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen. Om deze negatieve ontwikkeling een halt toe te roepen, zetten wij ons in om ontmoeting en verbinding te bevorderen. Hiermee wordt samenhang en leefbaarheid in de wijk verbeterd.
  - We mogen en willen niemand uitsluiten. Daarom is ons uitgangspunt bij al onze activiteiten; "Voor de burger, door de burger".

De vrijwilligersstichting de Burgerij huurt de ruimte aan de Van Hogendorpweg van zorginstelling Zorgstroom. De problemen: het ontbreekt telkens aan structurele financiering om de voorziening/locatie overeind te houden. De partijen hierbij: Zorgstroom, woningbouwcorporatie l'Escaut en de gemeente Vlissingen. De uitdaging: De Burgerij wil graag indicatieloze dagbesteding organiseren maar zoekt naar oplossingen om dit rond te krijgen.

ATTENTE PLEKKEN

VRAAG HET AAN FRIDA!

OP VISITE
MISSCHIEF SAMEN MET LOUISE!
EN NEEM ER DE TIJD VOOR

INTERVISIE

JA, NU ZIE IK HEM WEER!!

DE BEDDELING

VERTROUWEN

ADVISEUR
INITIATIEF NEMER
AMBTENAAR

NETWERKEN

IK BEN BEN
WITTEER JIJ?

GEMEENTE-X
WELZORG

© CAROF-BEELDVERANCIERS

EXPEDITIE PARTICIPATIENETWERK ZEELAND '19 TOT '22